

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-131>

УДК 339.5:338.5:330.341.1

РОЗВИВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

DEVELOPMENT OF THE FOREIGN ECONOMIC POTENTIAL OF ENTERPRISES BASED ON SMART SPECIALIZATION IN THE CONDITIONS OF WAR AND POST-WAR RECOVERY OF UKRAINE

Брославський Віталій Володимирович

аспірант,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-9463-7752>**Broslavskiy Vitalii**

Lviv Polytechnic National University

У статті досліджено теоретико-методичні засади та розроблено економетричний механізм розвивання зовнішньоекономічного потенціалу підприємств України на засадах смарт-спеціалізації в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій. Обґрунтовано необхідність переходу від сировинної моделі експорту до інноваційно орієнтованої, інтегрованої до європейського економічного простору. Запропоновано інтегральний індикатор ISMART, що враховує інноваційність, цифровізування, інвестування, євроінтегрування, та військові ризики. Розроблено структурний механізм активізування експортування, кластеризації, цифрового модернізування та логістичного оновлення. Визначено пріоритети смарт-спеціалізації для підвищення рівня конкурентоспроможності та економічної безпеки суб'єктів підприємництва та держави в цілому.

Ключові слова: зовнішньоекономічний потенціал, смарт-спеціалізація, експорт, цифровізування, інноваційний розвиток, євроінтегрування, військові ризики.

The article examines the theoretical and methodological foundations and substantiates an econometric mechanism for developing the foreign economic potential of Ukrainian enterprises based on the smart specialisation approach under wartime and post-war transformations. The relevance of the topic is determined by structural shifts in Ukraine's economy caused by globalisation, European integration processes, digital transformation, and military risks. Given the predominance of raw-material exports and the growing trade deficit, there is an objective need to modernise the model of foreign economic activity and to reorient it towards innovation-driven and high value-added production integrated into European and global value chains. The purpose of the study is to justify a comprehensive mechanism for enhancing the foreign economic potential of enterprises through the implementation of smart specialisation principles, taking into account wartime constraints and post-war recovery challenges. The research methodology is based on a systemic and structural-dynamic approach, econometric modelling, the SMART framework, and scenario forecasting. As a result of the research, an econometric model for determining the integral indicator ISMART was developed. This indicator reflects the level of implementation of enterprises' foreign economic potential and incorporates key determinants: innovation activity, digital transformation, foreign investment, European integration, and military risks. The model allows for evaluating the elasticity of exports with respect to innovation and digitalisation, as well as assessing the constraining impact of military threats. Furthermore, a structural mechanism for the development of foreign economic potential was proposed, including institutional, innovation, investment, digital, logistics, and human capital components. The practical significance of the study lies in the possibility of applying the proposed model and mechanism for forecasting export dynamics, assessing the effectiveness of state foreign economic policy, forming enterprise development strategies, designing regional smart specialisation strategies, and modelling post-war recovery scenarios.

Keywords: foreign economic potential; smart specialisation; export; digitalisation; innovative development; European integration; military risks.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіка України характеризується значним структурним трансформуванням, спричиненим глобалізаційними процесами, євроінтегруванням, цифровізування, військовими ризиками. Особливого значення набуває формування і реалізування ефективного зовнішньоекономічного потенціалу підприємств, що забезпечуватиме конкурентоспроможність безпосередньо їх та в цілому й держави, стабільність валютних надходжень, інтегрування до глобальних ланцюгів доданої вартості. За умов війни, при післявоєнному відновленню необхідною постає зміна парадигми розвивання зовнішньоекономічної діяльності на основі концепції смарт-спеціалізації, яка, приміром, вже активно використовується у політиці регіонального розвивання ЄС. Смарт-спеціалізація передбачає концентрування ресурсів на пріоритетних галузях, інноваційних секторах, регіональних конкурентних перевагах тощо. А для України це є ключовим інструментом структурного модернізування, розвивання інноваційно орієнтованого експорту, переходу від сировинної моделі до високотехнологічної. Незважаючи на високий рівень відкритості української економіки, зовнішньоекономічний потенціал підприємств залишається недостатньо реалізованим через домінування сировинного експорту, низьку частку продукції із високою доданою вартістю, слабке інтегрування до глобальних виробничих мереж, інституційні бар'єри, військові ризики, дисбаланс структури експорту/імпорту, залежність від логістичної інфраструктури, зовнішніх шоків. А війна значно загострила вказані проблеми, що потребує формування нових механізмів розвивання зовнішньоекономічного потенціалу підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств досліджуються у працях багатьох українських вчених, таких як: Болотна О.В., В'юник О.В., Дячек В.В., Завербний А.С., Залізна Л.В., Залуцький І.Р., Кіріченко О.В., Левицька Я.В., Лола Ю.Ю., Михайленко Д.Г., Олешко А.А., Омеляненко О.В., Ракович О.І., Ровнягін О.В., Снігова О.Ю., Трач М.Я., Унінець І.М., Федяєва М.С., Черемісін М.М., Черкашина В.В., Шаровський Я.О., Шацька З.Я., [1; 3-14] та зарубіжних, таких як: Balland P.-A., Boschma R., Crespo J., David P.A., Foray D., Hall V.H., Rigby D.L. [16; 17] та інших. Передусім вагомим здобутком виступають праці, що стосуються про-

блем розвивання за умов смарт-середовища В'юник О.В., Завербного А.С., Залуцького І.Р., Кіріченко О.В., [1, с. 297-305; 3; 6]. Смарт-спеціалізація розглядається «інструментом трансформування національної економіки» такими вченими: Левицька Я.В., Олешко А.А., Ровнягін О.В., Ракович О.І., Шацька З.Я., [7, с. 40-43; 9; 10, с. 69-74]. Сучасні дослідження стосуються також післявоєнних перспектив розвивання зовнішньоекономічного потенціалу підприємств на засадах смарт-спеціалізації [6, с. 3-14; 9] та євроінтегрування [5, с. 48-56; 7]. При цьому більшість досліджень стосуються мезо- та макро-рівня даної проблематики (праці таких вчених як: Завербний А.С., Залуцький І.Р., Левицька Я.В., Ракович О.І., Унінець І.М., Федяєва М.С. [3; 6, с. 3-14; 7, с. 40-43; 10, с. 69-74; 12, с. 89-93; 13, с. 87-92], лише частина розглядає її з точки зору підприємництва, а саме такі фахівці: Болотна О.В., В'юник О.В., Дячек В.В., Завербний А.С., Залізна Л.В., Кіріченко О.В., Лола Ю.Ю., Михайленко Д.Г., Трач М.Я. [1, с. 297-305; 4; 8], не акцентуючи увагу саме на зовнішньоекономічних можливостях, перспективах розвивання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас, не дивлячись на значну кількість наукових досліджень, питання інтегрування концепції смарт-спеціалізування до формування зовнішньоекономічного потенціалу в умовах війни залишається недостатньо дослідженим.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Цілями статті виступає дослідження, обґрунтування механізму розвивання зовнішньоекономічного потенціалу підприємств України на засадах смарт-спеціалізації із врахуванням воєнних, післявоєнних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концепція смарт-спеціалізації базується на таких складових [3; 6; 7; 9; 11; 12]: інноваційне орієнтування, підприємницькому відкритті, міжсекторальному кооперуванню, розвиванні регіональних екосистем, інтегруванні науки, бізнесу, влади. Для розвивання зовнішньоекономічного потенціалу підприємств це означає фокусування на інноваційних експортних нішах, формування кластерів, інтернаціоналізування інновацій, розвивання цифрових платформ зовнішньоекономічної діяльності, підвищення технологічності експортування, формування кластерів, інтегрування до глобальних інноваційних екосистем тощо. На основі проведеного аналізування

динамічності зовнішньоекономічної діяльності України протягом 2015-2024 рр. [2; 17] приходимо до висновків, що протягом 2014–2021 рр. зовнішня торгівля демонструвала позитивні, зростаючі тенденції, які обірвалися різким падінням у 2022 р. через війну (руйнування логістики, блокування портів, падіння виробництва, зростання імпорту енергоресурсів тощо); протягом 2023-2024 рр., (дані за 2025 р. ще не оприлюднені) спостерігалось часткове відновлення, при цьому дефіцит зовнішньої торгівлі значно зріс (рис. 1).

Також потрібно констатувати, що після 2014 р. Україна передусім переорієнтувала зовнішню торгівлю на країни ЄС. Також потрібно наголосити, що саме зовнішня торгівля відіграє ключову роль у розвиванні національної економіки, адже її частка у ВВП у 2023 р. становила близько 78% [2; 17]. Також експорт України має сировинну спрямованість, а основними партнерами України є країни ЄС, які забезпечують понад 50% торгівлі [2; 19].

Методологія нашого дослідження базувалася на системному, структурно-динамічному аналізованні, економетричному моделюванні, SMART-підході та сценарному прогнозуванні. А для оцінювання зовнішньоекономічного потенціалу підприємств використано наступні індикатори: обсяги експортування, частка високотехнологічної продукції, диверсифікування ринків, інноваційну активність, рівні цифровізування, інтегрування до глобальних ланцюгів.

На основі проведеного дослідження нами запропоновано економетричну модель для

визначення інтегрального показника рівня реалізування зовнішньоекономічного потенціалу підприємств у період t , що характеризує обсяг, ефективність міжнародної торгівлі, передусім експортування продукції, робіт, послуг на засадах смарт-спеціалізації в умовах війни та післявоєнного відновлення України (1).

$$ISMART_t = \beta_0 + \beta_1 * INO_t + \beta_2 * CF_t + \beta_3 * INV_t + \beta_4 * E_t + \beta_5 * M_t + \varepsilon_t, \quad (1)$$

де ISMART – інтегральний індикатор рівня реалізування зовнішньоекономічного потенціалу підприємств у період t , що характеризує обсяг і ефективність міжнародної торгівлі України продукцією, роботами, послугами на засадах смарт-спеціалізації в умовах війни та післявоєнного відновлення; β_0 – автономний рівень зовнішньоекономічної активності українських підприємств (формується без урахування факторів запропонованої моделі); INO – рівень інноваційної діяльності вітчизняних підприємств (визначає їх здатність створювати конкурентні продукти для глобальних ринків); CF – показник цифрового трансформування підприємств, інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності; INV – обсяг, структура іноземного інвестування у підприємства, експортно орієнтовані галузі; E – ступінь інтегрування українських підприємств до внутрішнього ринку ЄС; M – інтегральний показник військових ризиків, які впливають на зовнішньоекономічну діяльність; β_1 – коефіцієнт інноваційної еластичності експорту (відображає граничний ефект інноваційної активності підприємств на обсяг експортування, рівень реалізування їх зовнішньо-

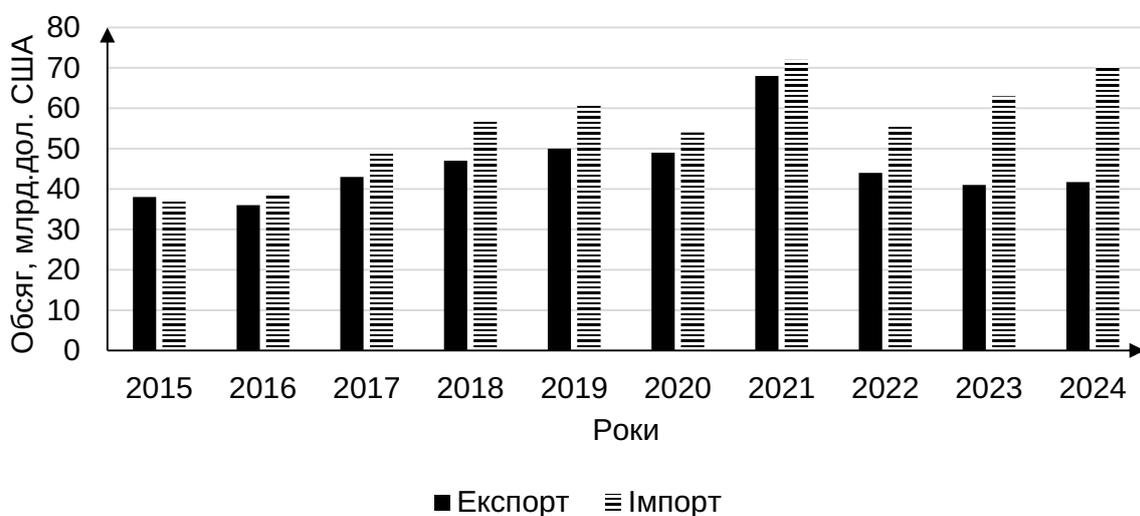

Рис. 1. Динамічність міжнародної торгівлі України протягом 2015-2024 рр.

Джерело: сформовано на основі [2; 17]

економічного потенціалу); β_2 – коефіцієнт цифрового трансформування зовнішньоекономічної діяльності (визначає ступінь впливу цифровізування на розвивання зовнішньоекономічного потенціалу підприємств); β_3 – коефіцієнт інвестиційної мультиплікації експорту/імпорту (відображає вплив прямого іноземного інвестування на експортну активність підприємств); β_4 – коефіцієнт євроінтеграційного адаптування (характеризує вплив рівня інтегрування вітчизняних підприємств до внутрішнього ринку ЄС на їх експортний потенціал); β_5 – коефіцієнт військового ризику (показує граничний вплив військових ризиків на зовнішньоекономічний потенціал підприємств); ε – похибка моделі, стохастичний компонент, що відображає вплив неврахованих факторів, зокрема глобальні економічні шоки, зміни валютного курсу, геополітичні ризики, коливання попиту тощо.

Параметри моделі (1) відображають ключові детермінанти розвивання зовнішньоекономічного потенціалу підприємств у межах концепції смарт-спеціалізації (β_1 , β_2 характеризують технологічне модернізування; β_3 , β_4 – структурне інтегрування до світової (зокрема європейської) економіки; β_5 – ризикове середовище).

Завершуючи аналізування потрібно зазначити, що у контексті смарт-спеціалізації фактор ІНО (1) є ключовим (інновації забезпечують формування експортних ніш). Концептуально він повністю відповідає підходам, які використовуються в політиці розвитку ЄС.

У межах концепції смарт-спеціалізації (1) запропонований індикатор (ISMA^{RT}) відображатиме ступінь/рівень використання інноваційних і технологічних переваг вітчизняних підприємств. Запропонована модель відображає ключові драйвери розвивання зовнішньоекономічного потенціалу підприємств у сучасних умовах: інновації, цифровізування (формують довгострокову конкурентоспроможність); інвестування, євроінтегрування (забезпечують структурне модернізування); військові ризики (виступають стримуючим фактором).

Запропонована модель (1) може використовуватися задля прогнозування динаміки експортування, імпортування; оцінювання рівня ефективності державної політики; оцінювання рівня ефективності державної політики у зовнішньоекономічній сфері; формування стратегій розвивання підприємств; формування стратегій смарт-спеціалізації; моделювання/розроблення сценаріїв післявоєнного відновлення України.

Враховуючи виявлені сучасні проблеми розвитку зовнішньоекономічного потенціалу підприємств (сировинне орієнтування, низький рівень інноваційності, недостатній рівень диверсифікування, значні логістичні обмеження, недостатнє цифровізування зовнішньоекономічної діяльності, інституційні бар'єри, низький рівень інвестиційної привабливості [1; 4; 5; 9]) пропонується механізм розвивання зовнішньоекономічного потенціалу на засадах смарт-спеціалізації. Він включає наступні ключові елементи:

- інституційна складова (створення національної платформи смарт-спеціалізації, інтегрування із політикою ЄС; підтримка та розвивання кластерів);

- інноваційна складова (розвивання R&D; стимулювання започаткування і реалізування/розвивання технологічних стартапів; трансфер технологій);

- інвестиційна складова (державне гарантування; запровадження і розвивання механізмів страхування воєнних ризиків; залучення міжнародних фондів);

- цифровізування зовнішньоекономічної діяльності (розвивання електронної митниці; запровадження і розвивання цифрових платформ експортування; активізування застосування блокчейн-технологій);

- логістичне модернізування (розвивання мультимодальних перевезень; інтегрування із TEN-T; відновлення портів);

- кадрова складова (підготовка фахівців; мотивування та стимулювання кадрового потенціалу, розвивання підприємницьких компетенцій тощо).

Пріоритетними напрямками ж смарт-спеціалізації для розвивання експортування сьогодні повинні стати агропереробка, ІТ, інші цифрові послуги, оборонно-промисловий комплекс, відновлювана й інші види «зеленої» енергетики, біотехнології, креативні індустрії тощо.

Ключовими напрямками реалізування запропонованого механізму у воєнний період повинні стати підтримання експортерів (через державні програми), страхування експортних операцій, спрощення, цифровізування митних процедур, розвивання цифрової торгівлі, релокація та підтримання релокованих підприємств, розвивання прикордонних індустриальних парків тощо.

А вже у післявоєнний період необхідними стануть глибоке структурне модернізування, активізування розвивання кластерів, інтегрування до глобальних ланцюгів постачання

(передусім європейських і надалі світових), розширення експортування високотехнологічної продукції, формування, реалізування регіональних стратегій та тактик смарт-спеціалізації, залучення іноземного інвестування, повернення кадрового потенціалу з вимушеної еміграції тощо.

Очікуваними результатами реалізування механізму повинні стати зростання обсягів експортування (зменшення від'ємного сальдо), технологічне модернізування, диверсифікування, підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, української економіки, підвищення рівня економічної, загальнонаціональної безпеки тощо.

Розвивання зовнішньоекономічного потенціалу підприємств України на засадах смарт-спеціалізації стає ключовою передумовою економічної стійкості, відновлення держави.

Аналізування динамічності зовнішньоекономічної діяльності протягом 2015-2024 рр. продемонструвало структурні дисбаланси, які загострилися у період війни. Запропонований механізм дозволить сформувати інноваційно орієнтовану модель зовнішньої торгівлі, відповідаючи європейським стандартам/нормам, забезпечуючи довгострокову конкурентоспроможність.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що розвивання зовнішньоекономічного потенціалу підприємств України в умовах воєнних, післявоєнних трансформацій потребує переходу до інноваційно орієнтованої моделі на засадах смарт-спеціалізації, що відповідає сучасним підходам Європейського Союзу (враховуючи євроінтеграційний вектор вітчизняної економіки, зовнішньоекономічної політики).

Запропонована економетрична модель, механізм формування зовнішньоекономічного потенціалу дозволяють комплексно враховувати вплив інновацій, цифровізування, інвестування, євроінтеграції та військових ризиків на експортну активність підприємств.

Обґрунтовано, що ключовими драйверами структурної модернізації є підвищення інноваційності, розвивання цифрових платформ зовнішньоекономічної діяльності, диверсифікування ринків, продукції, послуг, робіт, а також інтегрування до глобальних ланцюгів доданої вартості.

Реалізування запропонованого підходу сприятиме зменшенню сировинного орієнтування експортування, підвищенню рівня технологічності виробництва, рівнів конкурентоспроможності підприємств та економічної безпеки держави.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на емпіричне апробування розробленої моделі на рівні окремих галузей, підприємств, розроблення методик задля оцінювання впливу військових ризиків на зовнішньоекономічну діяльність, а також удосконалення індикаторів цифрового, інноваційного трансформування.

Важливим є також дослідження регіональних особливостей смарт-спеціалізації, формування кластерних екосистем, механізмів інтегрування українських підприємств до європейських, глобальних інноваційних мереж. Особливої уваги потребує вивчення інструментів фінансування, страхування експортних операцій, стимулювання високотехнологічного експортування в умовах післявоєнного відновлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. В'юник О.В., Кіріченко О.В. Сучасні детермінанти розвитку економічних суб'єктів в умовах smart-середовища. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2024. 11(44). С. 297-305.
2. Держстат України. 2026. URL: <https://stat.gov.ua/uk> (дата звернення: 11.01.2026)
3. Завербний А.С., Брославський В.В. Становлення і розвиток смарт-спеціалізації в Україні: особливості адаптування передового досвіду. *Ефективна економіка*. 2025. № 5. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/6480> (дата звернення: 12.01.2026)
4. Завербний А.С., Залізна Л.В., Трач М.Я. Діджиталізація як важливий фактор формування конкурентоспроможності експортно-орієнтованого підприємства: інформаційний аспект. *Економіка та суспільство*. 2024. 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3560> (дата звернення: 13.01.2026)
5. Завербний А.С., Шаровський Я.О. Застосування інноваційних інструментів оптимізування бізнес-процесів підприємств в умовах євроінтегрування: виклики і перспективи. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2024. № 2 (12). С. 48-56.
6. Залуцький І.Р. Інституційно-правові засади впровадження смарт-спеціалізації в Україні. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: збірник наукових праць*. 2019. Вип. 5(139). С. 3-14.

7. Левицька Я.В. Механізм впровадження смарт-спеціалізації «креативні індустрії». *Економіка та держава*. 2021. 4 (20) С. 40-43.
8. Лола Ю.Ю., Михайленко Д.Г., Болотна О.В., Дячек В.В. Розвиток підприємництва через smart-спеціалізацію громад: досвід ЄС. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2024. 80. URL: <https://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1753> (дата звернення: 14.01.2026)
9. Олешко А.А., Шацька З.Я., Ровнягін О.В. SMART-спеціалізація України в перспективі післявоєнного відновлення економіки. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10286> (дата звернення: 15.01.2026)
10. Ракович О.І. Роль смарт-спеціалізації в розвитку підприємницького потенціалу сільських територій. *БІЗНЕС ІНФОРМ*. 2019. № 3. С. 69-74.
11. Снігова О.Ю. Розкриття потенціалу смарт-спеціалізації для подолання регіональної структурної інертності в Україні. *Економіка України*. 2018. № 8. С. 75–87.
12. Унінець І.М. Smart-технології у глобальній екосистемі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 33(2). С. 89-93.
13. Федяєва М.С. «Розумна» спеціалізація як інструмент трансформації національної економіки (теоретичний аспект). *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 26-1. С. 87-92.
14. Черемісін М.М., Черкашина В.В., Омеляненко О.В. Основні напрямки розвитку та впровадження інформаційних технологій на базі платформи Smart Grid. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2019. Вип. 203. С. 8-11.
15. Balland P.-A., Boschma R., Crespo J., Rigby D.L. Smart specialization policy in the European Union: relatedness, knowledge complexity and regional diversification. *Regional Studies*. 2019. 53:9. pp. 1252-1268
16. Foray D., David P.A., Hall B.H. Smart specialization. From academic idea to political instrument, the surprising career of a concept and the difficulties involved in its implementation. *MTEI Working Paper*. Lausanne. MTEI. 2011. 16 p.
17. Trendonify. 2026. URL: https://trendonify.com/ukraine/balance-of-trade?utm_source (дата звернення: 16.01.2026)

REFERENCES:

1. Viunyk, O.V., Kirichenko, O.V. (2024). Suchasni determinanty rozvytku ekonomichnykh subiektiv v umovakh smart-seredovyshcha [Modern determinants of economic entities' development in a smart environment]. *Tsentrlnoukrainskyi naukovyi visnyk. Ekonomichni nauky*. 11(44). pp. 297-305. (in Ukrainian).
2. State Statistics Service of Ukraine (2026). URL: <https://stat.gov.ua/uk> (accessed January 11, 2026)
3. Zaverbnyi, A.S., Broslavskiy, V.V. (2025). Stanovlennia i rozvytok smart-spetsializatsii v Ukraini: osoblyvosti adaptuvannia peredovoho dosvidu [Formation and development of smart specialisation in Ukraine: features of adapting advanced experience]. *Efektivna ekonomika*. Vol. 5. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/6480> (accessed January 12, 2026)
4. Zaverbnyi, A.S., Zalizna, L.V., Trach, M. (2024). Didzhytalizatsiia yak vazhlyvyi faktor formuvannia konkurentospromozhnosti eksportno-orientovanoho pidpriemstva: informatsiinyi aspekt [Digitalization as an important factor in the formation of the competitiveness of an export-oriented enterprise: an information aspect]. *Економіка та суспільство*. 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3560> (accessed January 13, 2026)
5. Zaverbnyi, A.S., Sharovskiy, Ya.O. (2024). Zastosuvannia innovatsiinykh instrumentiv optymizuvannia biznes-protsesiv pidpriemstv v umovakh yevrointehruvannia: vyklyky i perspektyvy [Application of innovative tools for optimization of business processes of enterprises in the conditions of European integration: challenges and prospects]. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia ta problemy rozvytku*. 2 (12). pp. 48-56. (in Ukrainian).
6. Zalutskiy, I.R. (2019). Instytutsiino-pravovi zasady vprovadzhennia smart-spetsializatsii v Ukraini [Institutional and Legal Foundations for the Implementation of Smart Specialisation in Ukraine]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy: zbirnyk naukovykh prats*. Vol. 5(139). pp. 3-14. (in Ukrainian).
7. Levytska, Ya.V. (2021). Mekhanizm vprovadzhennia smart-spetsializatsii «kreatyvni industrii». [Mechanism for implementing smart specialization in creative industries]. *Економіка та держава*. 4 (20). pp. 40-43. (in Ukrainian).
8. Lola, Yu.Iu., Mykhailenko, D.H., Bolotna, O.V., Diachek, V.V. (2024). Rozvytok pidpriemnytstva cherez smart-spetsializatsiiu hromad: dosvid YeS [Development of Entrepreneurship through Smart Specialisation of Communities: EU Experience]. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. Vol. 80. URL: <https://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1753> (accessed January 14, 2026)

9. Oleshko, A.A., Shatska, Z.Ia., Rovniahin, O.V. (2022). SMART-spetsializatsiia Ukrainy v perspektyvi pisliavoiennoho vidnovlennia ekonomiky [SMART-specialization of Ukraine in the prospect of post-war economic recovery]. *Efektivna ekonomika*. 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10286> (accessed January 15, 2026)
10. Rakovych, O.I. (2019). Rol smart-spetsializatsii v rozvytku pidpriemnytskoho potentsialu silskykh terytorii [The Role of Smart Specialisation in the Development of the Entrepreneurial Potential of Rural Areas]. *BIZNES INFORM*. Vol. 3. pp. 69-74.
11. Snihova, O.Iu. (2018). Rozkryttia potentsialu smart-spetsializatsii dlia podolannia rehionalnoi strukturnoi inertnosti v Ukraini [Unlocking the potential of smart specialization to overcome regional structural inertia in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*. 8. pp. 75-87. (in Ukrainian).
12. Uninets, I.M. (2020). Smart-tehnolohii u hlobalnii ekosystemi [Smart technologies in the global ecosystem]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove gospodarstvo*. 33(2). pp. 89-93. (in Ukrainian).
13. Fediaieva, M.S. (2018). «Rozumna» spetsializatsiia yak instrument transformatsii natsionalnoi ekonomiky (teoretychnyi aspekt) [“Smart” specialisation as a tool for transforming the national economy (theoretical aspect)]. *Prychornomorski ekonomichni studii*. Vol. 26-1. pp. 87-92.
14. Cheremisin, M.M., Cherkashyna, V.V., Omelianenko, O.V. (2019). Osnovni napriamky rozvytku ta vprovadzhennia informatsiinykh tehnolohii na bazi platformy Smart Grid [Main directions of development and implementation of information technologies based on the Smart Grid platform]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo tekhnichnogo universytetu silskoho gospodarstva imeni Petra Vasylenka*. 203. pp. 8-11. (in Ukrainian).
15. Balland, P.-A., Boschma, R., Crespo, J., Rigby, D.L. (2019). Smart specialization policy in the European Union: relatedness, knowledge complexity and regional diversification. *Regional Studies*. 53:9. pp. 1252-1268
16. Foray, D., David, P.A., Hall, B.H. (2011). Smart specialization. From academic idea to political instrument, the surprising career of a concept and the difficulties involved in its implementation. *MTEI Working Paper*. Lausanne: MTEI. 16 p.
17. Trendonify (2026). URL: https://trendonify.com/ukraine/balance-of-trade?utm_source (accessed January 16, 2026)

Дата надходження статті: 28.02.2026

Дата прийняття статті: 16.03.2026

Дата публікації статті: 23.03.2026